

πρῶτον ἢ ἕκαστος, δῆλον· εἰ γὰρ μὴ αὐτὰρ- A
 κως ἕκαστος χειραδῆς ὁμοίως τοῖς θῆυσιν μέ-
 ρεσιν ἕξει πρὸς τὸ ὅλον· ὃ γὰρ μὴ δυνάμεθα
 κοινοῦσθαι, ἢ μὴ δὲν δέουμνος δι' αὐτάρκειαν,
 οὐδὲν μέγρος πόλεως ἄνευ ἢ θηρόν, ἢ τοῦ φύ-
 σι ὑπὸ αὐτῆς ἢ ὁρμῆς ἐν πάσῃ ἐπι τῷ τοιαύ-
 τῳ κοινοῦσθαι· ὃ πρὸς τὸ συστήσας, μεγίστων
 ἀγαθῶν ἀποσώσας γὰρ τελευτῶν, βέλτιστον
 ἦν ζῶαν ἀνθρώπος· ὅταν· οὐτὼν καὶ χειραδῆν B
 νόμου καὶ δίκης, χείρεσσιν ὑπὸ τῶν. χαλεπο-
 τῆτι γὰρ ἀδικία ἐχρυσάσθαι ἅπλα· ὃ δ' ἀνθρώπος
 ὅπλα ἔχων φύεται φρονήσῃ καὶ ἀρετῇ· οἷος δὲ
 τῶν ἀπείρα ὅτι καὶ ἡδύται μέγιστα. διὸ ἀνοσιώτα-
 τον καὶ ἀχειρώτα τον αἶψα ἀρετῆ, καὶ πρὸς ἀφρο-
 δίσια καὶ ἐδωδῶν χείρεσσιν ἢ δ' ἀδικουμένη,
 πολιτικῶν· ἢ γὰρ δίκην πολιτικῆς κοινοῦσθαι τὰ
 ξίς ὅταν ἢ δ' δίκην τῆς δικῆμος κρίσις.

Κερσθῆμον γ.

Επεὶ δὲ φανερόν ἐξ ὧν μορίων ἢ πόλις
 συστέθηκεν, ἀνάγκη ἀπὸ οἰκονομίας εἰ-
 πῆν πρῶτον πάντα γὰρ πόλις, ἐξ οἰκῶν σύ-
 κηται. οἰκίας δὲ μέρη, ἐξ ὧν αὐτῶν οἰκία συ-
 τίσσεται· οἰκία δὲ τέλειος, ἐκ δούλων, καὶ ἐλευ-
 θέρων· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐλαχίστοις πρῶτον
 ἕκαστον ζητητέον· πρῶτα δὲ ἐλάττωσε μέ-
 ρη οἰκίας, δευτέρως καὶ δούλους, καὶ πόσις καὶ ἀ-
 λοχος, καὶ πατήρ καὶ τέκνα· ἀπὸ τῶν αὐτῶν
 συνεπέον αὐτῶν εἶη ἢ ἕκαστον, καὶ ποῖον δεῖ εἶναι.
 ταῦτα δὲ ὅτι δεσποτικῆ, καὶ γαμικῆ· αἰὸνυμον
 γὰρ ἢ γυναικὸς καὶ ἀφῆδος σύζευξίς· πρῶτον ἢ
 τῆς κοινότητι· καὶ γὰρ αὐτῶν ἐκωνόμεσθα ἰδίῳ
 ἔνομισται. ἕστωσαν δὲ αὐτῶν τρεῖς ἀπὸ ἐπιπολυ-
 ῆσι δὲ πῶς μέγρος, ὃ δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ εἶναι οἰκονομία,
 τοῖς δὲ μέγρως μέγρος αὐτῶν. ὅπως δὲ ἕχει E
 δεσποτικόν. λέγω δὲ ἀπὸ τῆς καλουμένης χρη-
 μασιτικῆς. πρῶτον δὲ ἀπὸ δεσποτικῆ καὶ δού-
 λου ἐπιπολυ, ἵνα τὰ τε πρὸς τῷ ἀγαθῶν
 χρεῖαν ἰδῶμεν, καὶ εἰ πῶς πρὸς τὸ εἰδέναι ἀπὸ
 αὐτῶν δυνάμεθα λαβεῖν βέλτιον ἢ τῷ νῦν
 ἑσπολαμῆσαν ἄνθρωπον· τοῖς ὑπὸ γὰρ δὲ καὶ ὅπως ἴ-
 μῃ πῶς εἶναι ἢ δεσποτία, καὶ ἢ αὐτῆς οἰκονομία
 καὶ δεσποτία, καὶ πολιτικῆ καὶ βασιλικῆ, κα-
 ταὰρ ἐπιπολυ ἀρχαίμους τοῖς δὲ παρὰ φύσιν
 τὸ δεσποτικόν· νόμος γὰρ, τὸν ὑπὸ δούλων εἶναι, τὴν
 δὲ ἐλπίδων φύσιν δὲ οὐδὲν διαφέρει. διὸ ἀπὸ
 οὐδὲ δίκην βίαν γὰρ.

& prius quam singuli, manifestum est. Si enim non est sufficiens unusquisque se- paratus, perinde se habet ad reliquas partes ad totum. Qui autem in communi societate nequit esse, quive nullius indiget propter sufficientiam, nulla pars est ciuitatis: quare aut bestia aut Deus. natura igitur omnibus ad huiusmodi societatem est appetitus. Qui autem primus instituit, maximorum bonorum causa fuit. ut enim perfectione suscepta, optimum cuncto- rum animalium est homo, ita si alienus fiat a lege & a iudiciis, pessimum est omnium animalium. Squissima est enim iniustitia tenens arma. Homo vero arma tenet per innatam prudentiam atque virtutem, quibus plurimum valet in contrarium uti. Itaque impiissimum & immanissimum est sine virtute & ad libidinem citationemque deterrimum, iustitia vero ciuile quiddam est. nam ius ordinatio est ciuilis societatis: iudicatio autem iusti iudicium.

CAPVT III.

Quoniam vero declaratum est quibus ex partibus sit constituta ciuitas, necessarium videtur primum de re domestica dicere. Omnis enim ciuitas ex domibus constat, rei domesticæ rursus partes sunt, ex quibus domus est constituta: domus autem perficitur ex seruis & liberis. Cum vero prima quæque sint in minutissimis perquirenda: primæ vero ac minutissimæ partes, domus existant dominus & seruus, maritus & vxor, pater & filij: de his vtique tribus consideranda fuerit, quid vnumquodque, & quale esse oportet: hoc est de dominica, de coniugali (nam & ipsa proprio nomine non nominatur) & de paterna disciplina. Sint autem hæc tres quas diximus. Est in super quædam pars, quæ videtur quibusdā esse disciplina rei familiaris: quibusdā vero maxima eius pars. Loquor autē de illa parte, quæ versatur circa acquirendū: quæ & ipsa quemadmodū se habeat, cōsiderandū erit. At primum de seruo & domino dicamus: vt quæ necessaria sunt intueamur: & si quid de his melius comprehendere possimus, quàm ea quæ nunc existimantur. Quibusdā por- tō videtur scientia quædam esse domina- tio, eadēque esse disciplina domestica, & dominatio, gubernatioque ciuilis & te- gia: vt in principio diximus. Aliis autem, præter naturam videtur esse dominatio, quoniā natura nihil differat, sed lege dū-

Archiepiscopus

Etiam inductū sic, vt alij liberi sint, alia serui, quapropter neq. iustū violentum enim-